

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (İSMUS), X/1 (2025), s. 47-49

Kitap İncelemesi / Book Review

DEMOKRATİK KAPİTALİZMİN KRİZİ

(Çeviri: Uğur Koçbaş)

İstanbul: Oksijen, 2024, 1. Baskı, 400 Sayfa, ISBN: 9786259889412

Furkan ALTIKARDEŞLER*

Makale Başvuru Tarihi: 18/03/2025

Makale Kabul Tarihi: 22/03/2025

Demokratik Kapitalizmin Krizi' adlı kitabı tahlil etmeden önce yazar Martin Wolf'un kısa olarak takdim etmek kitabı daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. 1946 yılında İngiltere'nin başkenti Londra'da doğan Martin Wolf, çağımızın önde gelen ekonomi yazarlarından biri olarak, küresel finans, uluslararası siyaset ve ekonomik sistemler üzerine ayrıntılı analizleriyle tanınır. *Financial Times* gazetesinin baş ekonomi yorumcusu olarak uzun yıllardır dünyadaki ekonomik ve politik gelişmeleri yorumlamaktadır. Akademik kariyerini Oxford Üniversitesi'nde tamamlayan Wolf, özellikle 2008 küresel finans krizinden bu yana kapitalizmin yapısal sorunlarıyla ilgili çok sayıda eleştirel makale ve kitap kaleme almıştır.

2023 yılında yayımlanan *The Crisis of Democratic Capitalism* (Demokratik Kapitalizmin Krizi), hem ekonomistlerin hem de siyaset bilimcilerin dikkatle takip ettiği bir eserdir. Wolf bu kitapta, demokratik rejimlerle serbest piyasa kapitalizminin tarihsel olarak kurduğu ittifakın, günümüzde ciddi bir kırılma noktasına geldiğini ileri sürmektedir. Eser, özellikle liberal demokrasilerin neden zaman içerisinde popülist ve otoriter yönetim biçimlerine yöneldiği, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin ve ekonomik elitizmin bu geçiş aşamasına nasıl fayda sağladığı gibi kritik sorulara yanıt aramaktadır.

* Yüksek Lisans, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, furkanaltikardesler@gmail.com, ORCID: 0009-0009-2527-508X

Kitap üç ana kısım etrafında kurgulanmıştır:

- Kapitalizm ve demokrasinin evrimi,
- İçinde bulunduğumuz krizin sebepleri,
- Krize karşı çözüm önerileri.

Martin Wolf'a göre Batı dünyasında demokrasi ile kapitalizm uzun yıllar boyunca birbirini destekleyen iki önemli sistem olmuştur. Ancak son otuz yılda bu denge bozulmuş, piyasaların siyasi gücü aşırı derecede etkilemeye başlaması, artık ekonominin siyasetten daha belirleyici bir rol oynaması özellikle 2008 krizi sonrasında artan toplumsal güvensizlik ve eşitsizlik, sistemin işleyişini sorgulatur hale gelmiş ve siyasal yapı taşları buna bir çözüm aramaya başlamışlardır.

Wolf'un ise bu konu hakkındaki temel tezi şudur: Kapitalizm artık demokratik kurumları güçlendirmek yerine onları zayıflatıyor; zira servet birikimi ile siyasi güç arasında doğrudan bir ilişki oluşmuş durumda. Bu durum, "plütokrasiye" (zenginlerin iktidarı) giden yolu açarken halkın devlet kurumlarına olan güvenini de aşındırmaktadır.

Yazar, konuya kitapta ilk olarak kapitalizmin geçmişten günümüze nasıl gelişim kaydettiğinin üstünde durarak başlamıştır. 18.yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkan piyasa sistemleri, özellikle 20. yüzyılın ortalarında sosyal refah devletiyle harmanlanarak demokratik yapılarla bütünleşmiştir. Bu dönemde, devletin piyasaları düzenlemesi, gelir dağılımını dengelemesi ve kamusal hizmetleri sağlaması sayesinde geniş halk kesimleri ekonomik büyümeden faydalanabilmiş ve çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması için zemin hazırlanmıştır.

Ancak 1980'lerden itibaren yükselen **neo-liberal ideoloji**, bu dengeyi bozmuştur. Ronald Reagan ve Margaret Thatcher'ın öncülüğünü yaptığı bu dönem, devleti küçültmeyi, piyasaları serbest bırakmayı ve özelleştirmeyi savunmuştur. Martin Wolf'a göre bu yaklaşımın uzun vadeli sonucu, şirket sahiplerinin ve büyük şirketlerin siyasal alandaki etkisinin artması olmuştur. Bunun neticesinde sermaye sahipleri vergi dilimlerinden kaçma fırsatı bulmuş, sendikalar zayıflamış, kamu hizmetleri gerilemiş, sınıflar arası farklılıklar ortaya çıkmış ve gelir eşitsizliği üst seviyelere kadar ulaşmıştır. Bu gelişmelerin toplumda yarattığı iktidara karşı güvensizlik duygusu, özellikle 2008 küresel krizi sonrasında daha çok belirgin hale gelmiştir.

Martin Wolf'un analizinde en dikkat çekici kısımlardan biri, kapitalizmin ortaya çıkarmış olduğu ekonomik eşitsizliğin siyasi sistem üzerinde yaratmış olduğu etkidir. Kitap boyunca sıklıkla "özelleşen kârlar, kamulaşan zararlar" mottosuna dikkat çekerek kapitalizmin yaratmış olduğu etkilere gönderme yapılır. Örneğin 2008 krizi sırasında büyük bankalar ve finans kurumları devlet tarafından batmaktan son anda kurtarılrken, bu krizin yaratmış bedeli orta ve alt gelir gruplarına yıkılmıştır. Yaratılan bu adaletsizlik hissi, halkın popülizme olan ilgisini artırmış ve demokratik sistemi sarsan liderlerin yükselmesine zemin hazırlamıştır.

Wolf, özellikle ABD örneğinde "dark money" olarak bilinen, seçim kampanyalarına yapılan büyük özel bağışların, yasama süreçlerini doğrudan etkilediğini vurgular. Bu durum halkın "temsili demokrasiden" uzaklaşmasına ve kurumlara olan güvenin çökmesine ne-

den olmaktadır. Kitapta yer verilen şu tespit bu durumu açıklar niteliktedir “Eğer insanlar ekonomik olarak dışlanmış hisse derse, sonunda politik sistemden de dışlandıklarına inanacaklardır.”

Martin Wolf sadece eleştiriyi yetinmeyip çeşitli çözüm yolları da önerir. Bunların başlıcaları şunlardır: Kamu hizmetlerine daha fazla yatırım yapılması, eğitim ve sağlık alanlarında fırsat eşitliğinin sağlanması, büyük şirketlerin vergi kaçırmasının önlenmesi, medya sahipliğinin daha şeffaf ve demokratik hale getirilmesi.

Yönetim ekonomisi açısından değerlendirildiğinde, Wolf’un önerileri özellikle kamu politikalarının etkinliği, kaynak dağılımı ve kamu-özel sektör ilişkileri açısından önemlidir. Modern kamu yönetimi anlayışı, piyasa başarısızlıklarının giderilmesi ve toplumsal refahın artırılması için devlete stratejik roller yüklemektedir. Wolf’un vurguladığı eşitsizlikle mücadele ve kamu hizmetlerine erişim, yönetim ekonomisinin sosyal yönüyle birebir örtüşmektedir. Ayrıca kitapta önerilen “kamusal şeffaflık”, hem kamu yönetiminin hesap verebilirliğini hem de yönetim kalitesini artıracak politikaların temelini oluşturur.

Demokratik Kapitalizmin Krizi, günümüz dünyasında yalnızca ekonomiyle değil, demokrasiyle de ilgilenen herkesin okuması gereken temel bir eserdir. Üniversitelerde hem Siyasal Bilgiler fakültelerinde hem de İktisat Fakültelerinde ders nitelikli bir kitaptır. Martin Wolf’un dili akademik olduğuna bakılmaksızın herkesin anlayabilmesi amacıyla okuyucuya örnekler ve verilerle destek sağlayarak anlatılmak istenen şeyin zihinde canlanmasını sağlayan, analitik bir anlatım sunar. Kitap, mevcut ekonomik düzenin yarattığı adaletsizliklere dair yapıcı bir eleştiri getirirken, aynı zamanda çözüm yolları da sunar.

Bu kitabı yönetim ekonomisi perspektifinden değerlendirdiğimde, sürdürülebilir kamu politikalarının sadece ekonomik değil; aynı zamanda etik, sosyal ve demokratik sorumluluklar içerdiğini ayrıca kamu politikalarının halkı yeterli şekilde destekleyemeyeceği zamanlarda toplumun popülist rejimlere yöneldiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Kapitalizm ile demokrasinin birlikte devam edebilmesi için, devletin düzenleyici ve sosyal dengeleyici rolünün güçlendirilmesi kaçınılmazdır.